

Böchukotáj – Választás

Böchukotáj Hetiszakasz tartalma **בְּחֻקָּתָי**

Szakaszunk – Böchukotáj (3Mózes 26:3-27:34.) – amely Mózes harmadik könyvét fejezi be, összegzi az eddigieket. Választás elé állítja a népet. Ha hallgatnak az isteni szóra és betartják a Tóra parancsolatait – akkor minden jóban lesz részük, és az isteni kegyelem vigyázza lépteiket. Ha nem – ha elhagyják a Tórát és a bálványimádó, erkölcstelen népeket utánozzák – akkor lépésről lépésre mennek tönkre és haladnak a nemzeti, és az egyéni szerencsétlenség felé.

Isten ígéretet tesz, hogy ha Izrael népe megtartja az Ő parancsolatait, anyagi jólét és biztonság lesz osztályrésze. Ám ezt követően keményen meg is fenyegeti Izrael gyermekeit, hogy számkivetéssel, üldöztetésekkel és egyéb sorscsapásokkal sújtja őket, ha hűtlenné válnak a **Vele** kötött szövetséghez. – **3Mózes 26:3–46.**

Mindamellett: „Amikor ellenségeik országában lesznek, nem vetem meg és nem utálok meg őket, nehogy végképp megsemmisítsem őket és megbontsam szövetségemet velük, mert Én vagyok az Örökkévaló, az ő Istenük.” – **3Mózes 26:44.**

A hetiszakasz a különféle Istennek tett felajánlások becsértékének számítási szabályaival végződik. – **3Mózes 27.**

שבת שלום

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi: Böchukotáj

Ebben a hetiszakaszban tűnik fel a „**trumá**” micvája. Amikor tárgyat ajánlanak fel adományként. Az adományozás általában egy bizonyos kiváltó ok miatt történik. Valaki meggyőzi az embert az adomány fontosságáról, valaki kopogtat az ajtaján, vagy olvas valamit, és ez veszi rá. Sokszor miután lenyugodott, eszébe jut, hogy kicserélje az adományt egy másikra, ami talán jobb is, mint az előző. Erre azt mondja **Isten**: **Ő és az adománya szent lesz. „Ne változtassa el és ne cserélje ki, jót rosszal vagy rosszat jóval; és ha kicserélne barmot barmmal, akkor legyen az és amellyel kicserélte, szent.”** Elsőre ez logikátlanak tűnik. Értethető lenne, ha Isten nem engedné, hogy rosszabbra cserélje az ember az adott tárgyat, de vajon azt miért nem engedi, hogy jobbra cserélje? Miért lesz így mindkettő szent és nem lehet cserélni? Ez tényleg olyan parancsolat, amit az emberi ésszel nem lehet felérni, hanem csak egyszerűen elfogadni, hogy ez a **Teremtő** akarata, akkor is, ha nem értjük. De még ezzel együtt is sok értelme van. Mély pszichológiai megértést mutat, azt, hogy Isten jól ismeri az emberek lelkét és beállítottságait. Ezért tiltotta meg neki, hogy változtasson az adományán, még ha a rosszabbat cserélné jobbra is.

Az életben szükségesek a törvények és keretek. Mindenkinek mindenkor vannak szabályai, törvényei, elvei, amik mentén eldönti, mit szabad és mit tilos. Ezek stabil alapot nyújtanak számára és kijelölik a helyes utat. Ezek nélkül összezavarodna. Ez az oka annak, hogy őrizni kell a kereteket. A legkisebb kiskapu, ha mégoly pozitív is, lerombolja az egész keretet és összezavarja az embert. Ha **Isten** megengedné az embernek, hogy szabadon „**játsszon**” az adományokkal, akkor bizonyos dolgok javulnának, de sokuk minősége romlana. Amikor az ember utat enged a saját megfontolásainak, akkor előfordulhat, hogy rosszabbat nyújt, de azt állítja, hogy az jobb.

Ezért mondja a legjobb Pszichológia könyv, hogy tilos összetörni a kereteket. Ne az ember saját kezében legyen az élete irányítása, hanem engedelmességen a nála nagyobb törvénynek, úgy nem fog eltévedni. Csak így érezheti magát biztonságban. Ha nála lenne a gyepelő, zavarba jönne, hisz lehet, nem tud (**elég jól**) vezetni, vagy nem biztos, hogy a megfelelő irányban halad. Az ember, akit sok minden befolyásol, érzelmek, barátok, ellenségek és egyebek, nem tud szilárd utat építeni magának, mert ő is és véleménye is minden nap megváltozhat. Még ha valami jó dologért szegi is meg a szabályt, ki garantálja, hogy máskor nem lesz képes akár erkölcstelen cselekedetre is. Ha összetörnek a keretek, ki mondja, hogy mindig csak jobb lesz?

Ez van a zsidóságban. Aki ragaszkodik a tóra törvényeihez, csak olyan dolgokat csinál, amik a megengedett határokon belül vannak, olyan dolgokat, amik megalapozottak. De ha túlságosan elsodródik, akkor előfordulhat, hogy épp ellenkezőleg viselkedik, a szentség leple alatt. Ez a természete az olyan embernek, aki az életét maga irányítja. Viszont, ha megtanuljuk őrizni a zsidó kereteket, akkor mindig stabil úton és a helyes irányban fogunk haladni.

Gut Sábesz

Rabbi Jonatan Sacks: Családi érzés

A Kadosim hetiszakaszban írt Szövetség és beszélgetés című írásomban amellel érveltem, hogy a judaizmus több, mint egy etnikum. Ez egy felhívás a szentségre. Egy bizonyos értelemben azonban a judaizmusnak van egy fontos etnikai dimenziója.

Ezt legjobban az 1980-as évekbeli vicc ragadja meg egy New York-i reklámkampányról szóló viccben. Az egész városban óriásplakátok voltak kiragasztva a következő felirattal: „Van egy barátod a Chase Manhattan Bankban”. Az egyik alá egy izraeli azt firkálta: „De a Bank Leumiban van mishpacha”. A zsidók egyetlen nagycsaládot alkotnak, és ennek tudatában vannak.

Ez különösen nyilvánvaló a hetiszakaszban. Többször olvashatunk a család nyelvén megfogalmazott szociális törvényekről:

„Ha vásárolsz vagy eladsz felebarátodnak, senki ne tegyen rosszat a testvérednek”. (3Mózes 25:14)

„Ha testvéred elszegényedik, és eladja vagyonának egy részét, akkor a közeli megváltója jöjjön el hozzád, és váltsa ki, amit testvére eladott”. (3Mózes 25:25)

„Ha a testvéred elszegényedett és eladósodott neked, neked kell támogatnod őt; úgy kell élnie veled, mint egy külföldi lakosnak. Ne vegyél el tőle kamatot vagy hasznot, hanem féljed Istenedet, és hagyd, hogy testvéred veled éljen”. (3Mózes 25:35-36)

„Ha testvéred elszegényedik, és eladják neked, ne dolgoztasd rabszolgaként”. (3Mózes 25:39)

A „testvéred” ezekben a versekben nem szó szerint értendő. Néha azt jelenti, hogy „rokonod”, de többnyire azt jelenti, hogy „zsidótársad”. Ez egy sajátos gondolkodásmód a társadalomról és a másokkal szembeni kötelességeinkről. A zsidók nem csupán ugyanazon nemzet polgárai vagy ugyanazon hit követői. Ugyanannak a tágabb családnak vagyunk a tagjai. Mi - biológiailag vagy választó jogilag - **Ábrahám és Sára gyermekei vagyunk**. Többnyire ugyanaz a történelmünk. Az ünnepeken ugyanazokat az emlékeket éljük át. Ugyanabban a szenvedés olvasztótégelyében kovácsolódtunk. **Többek vagyunk, mint barátok**. „Mishpacha”, család vagyunk.

A család fogalma a judaizmusban teljesen alapvető. Gondoljunk csak a **Teremtés könyvére**, a **Tóra kiindulópontjára**. Nem elsősorban teológiáról, tanításról, dogmáról szól. Nem a bálványimádás elleni polémia. A **családokról** szól: férjéről és feleségekről, szülőkről és gyermekekről, testvérekről.

A **Tóra kulcsfontosságú pontjain** Isten maga határozza meg az **izraelitákkal** való kapcsolatát a **család fogalmában**. **Mózesnek** azt mondja, hogy az **Ő nevében** mondja a **fáraónak**: „Az én gyermekem, az én elsőszülöttem, Izrael” (2Mózes 4:22). Amikor **Mózes** meg akarja magyarázni az **izraelitáknak**, hogy miért kötelességük szentnek lenni, így válaszol:

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Rabbi Jonatan Sacks: Családi érzés

„Az Örökkévalónak, a te Istenednek gyermekei vagytok” (5Mózes 14:1). Ha Isten a mi szülőnk, akkor mindannyian testvérek vagyunk. Olyan kötelékek fűznek bennünket egymáshoz, amelyek a lényünk legmélyére hatolnak.

A próféták folytatták a metaforát. Van egy szép szakasz Hóseás könyvében, amelyben a próféta úgy írja le Istent, mint egy szülőt, aki tanítja a kisgyermeket, hogyan tegye meg az első bizonytalan lépéseket: „Amikor Izrael még gyermek volt, szerettem őt, és Egyiptomból hívtam ki fiamat... Én voltam az, aki Efraimot járni tanítottam, karon fogva... Olyan voltam hozzájuk, mint aki kisgyermeket emel az orcájához, és lehajoltam, hogy tápláljam őket”. (Hóseás 11:1-4).

Ugyanez a kép folytatódik a rabbinikus judaizmusban. Rabbi Akiva az egyik leghíresebb imafrakciójában az Avinu Malkeinu, „Atyánk, királyunk” szavakat használta. Ez egy pontos és szándékos kifejezés. Isten valóban a mi uralkodónk, a törvényhozónk és a bíránk, de mielőtt mindezek közül bármi lenne, Ő a mi szülőnk, mi pedig az Ő gyermekei vagyunk. Ezért hisszük, hogy az isteni könyörületesség mindig felülírja a szigorú igazságosságot.

A zsidóknak, mint tágabb családnak ez a felfogása erőteljesen kifejeződik Maimonidész A játékonyság törvényei című művében:

Az egész zsidó nép és mindazok, akik hozzájuk kötődnek, olyanok, mint a testvérek, ahogyan (5Mózes 14:1) mondja: „Az Örökkévalónak, a te Istenednek gyermekei vagytok”. És ha egy testvér nem kegyelmez testvérének, akkor ki fog kegyelmezni neki? Kire emelik fel szemüket Izrael szegényei? A pogányokra, akik gyűlölik és üldözik őket? Egyedül a testvéreikre szegeznek tekintetüket.

A rokonság, a testvériség és a családi kötelék érzése áll a Kol Jiszráél arevin zeh baze, „Minden zsidó felelős egymásért” gondolatának középpontjában. Vagy ahogyan rabbi Shimon bar Yohai fogalmazott: „Ha egy zsidó megsérül, minden zsidó érzi a fájdalmat”.

Miért épül a judaizmus a családnak erre a modelljére? Részben azért, hogy elmondja nekünk, hogy Isten nem az igazak elitjét vagy a hasonlóan gondolkodók szektáját választotta. Ő egy családot választott - Ábrahám és Sára leszármazottjait -, amely időben kiterjedt. A család a folytonosság legerőteljesebb hordozója, és az a fajta változás, amit a zsidóktól vártak a világban, nem valósulhatott meg egyetlen nemzedék alatt. Ezért olyan fontos a család, mint a nevelés helye („Ezeket a dolgokat ismételten tanítsátok meg gyermekeiteknek...”) és a történet továbbadása, különösen peszáchkor a széder szertartáson keresztül.

A másik ok, hogy a családi érzés a legősibb és legerősebb erkölcsi kötelék. A tudós J. B. S. Haldane híres mondása, amikor megkérdezték tőle, hogy beleugrana-e egy folyóba, és kockáztatná-e az életét, hogy megmentse fuldokló testvérét:

„Nem, de megtenném, hogy megmentsek két testvért vagy nyolc unokatestvért”.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ר

Rabbi Jonatan Sacks: Családi érzés

Ezzel azt akarta mondani, hogy **génjeink 50 százalékát testvéreinkkel, nyolcadát pedig unokatestvéreinkkel osztjuk** meg. Ha kockázatot vállalunk, hogy megmentjük őket, az egy módja annak, hogy génjeinket továbbadjuk a következő generációnak. Ez a „**rokonszelekció**” néven ismert elv az emberi altruizmus legalapvetőbb formája. Itt születik meg az erkölcsi érzék.

Ez nemcsak a biológia, hanem a politikai elmélet egyik legfontosabb felismerése is. **Edmund Burke híres mondása** szerint „**Az alosztályhoz való ragaszkodás, a társadalomban a kis csapat szeretete, amelyhez tartozunk, a közszeretet első elve (mintegy csírája). Ez az első láncszem abban a sorozatban, amelyen keresztül haladunk a hazánk és az emberiség iránti szeretet felé**”. Hasonlóképpen **Alexis de Tocqueville** is azt mondta: „**Amíg a családi érzés életben maradt, az elnyomás ellenfele soha nem volt egyedül**”. A családtagok nem voltak egyedül.

Az erős családok elengedhetetlenek a szabad társadalmakhoz. Ahol a családok erősek, ott az önzetlenség érzése is létezik, amely a családtól a barátokon át a szomszédokig, a közösségig és onnan a nemzet egészéig terjedhet.

A családtudat volt az, ami a zsidókat a kölcsönös kötelességek hálójában tartotta, annak ellenére, hogy szétszóródtak a világban. **Létezik ez még mindig?** Néha a zsidó világ megosztottsága olyan mélyre nyúlik, és az egyik csoport által a másik ellen intézett sértések olyan brutálisak, hogy szinte meg lehetne győzni arról, hogy nem létezik. Az **1950-es években Martin Buber** annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a **hagyományos értelemben vett zsidó nép már nem létezik**. A **Knesszet Jisráél, a szövetségi nép**, mint egyetlen egység **Isten** előtt, nem létezett többé. A zsidók, vallásosak és **világiak, ortodoxok és nem ortodoxok, cionisták és nem cionisták** közötti megosztottság szerinte a népet a helyreállítás reménye nélkül széttöredezetté tette.

Ez a következtetés azonban elhamarkodott, pontosan azért, ami a családot olyan elemi kötelességgé teszi. Ha vitatkozol a barátoddal, holnap már nem lesz a barátod, de ha vitatkozol a testvéreddel, holnap még mindig a testvéred marad. A **Teremtés könyve tele van testvéri rivalizálással**, de nem mindegyik végződik ugyanúgy. **Káin és Ábel története Ábel halálával végződik. Izsák és Izmael története azzal végződik, hogy együtt állnak Ábrahám sírjánál. Ézsau és Jákob története akkor éri el a csúcspontját, amikor hosszú különélés után találkoznak, megölelik egymást, majd külön utakon folytatják. József és testvérei története ellenségeskedéssel kezdődik, de megbocsátással és megbékéléssel végződik.** Még a legzavarosabb családok is össze tudnak végül jönni.

A zsidó nép továbbra is egy család marad, amely gyakran megosztott, mindig vitatkozik, de mégis összeköti a sors közös köteléke. Ahogy a **hetiszakasz** emlékeztet bennünket, az a személy, aki elesett, a testvérünk, és a mi kezünknek kell lennie annak, aki segít neki újra felemelkedni.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

„Az Örökkévaló szolgálja”

Miután a **Nagy Vigasztalónak** (már tudjuk, **Mesulámnak**) a **babiloniai fogság negyvenedik** esztendejében (minden bizonnyal **i.e. 547-ben**) csalódnia kellett, újabb politikai remények után nézett. Jól sejtette, hogy amikor **Kürosz i.e. 550** körül a perzsákat és a **médeket** egyesítette, ezáltal egy új, addig még sosem látott világbirodalom alapjait helyezte el, amely majd végleg legyőzi a deportált zsidókat elnyomó **Babilóniát**. Az új király, **Zarathustra** vallási elveit követve, leendő birodalmában a vallási és kulturális türelem elvárásait valósította meg, s a meghódított területek lakosságát nem deportálta. Így a próféta azt is jól sejtette, hogy **Kürosz** haza fogja engedni **Jeruzsálem** erőszakkal elhurcolt népét. A „névtelen” próféta valószínűleg nem érte meg **Babilónia** győzelmét (**i.e. 539**), sem a zsidó nép hazatérését (**egy évvel ezután**). **Mesulám** mégis az idegen uralkodót már előrelátóan „**Isten pásztorának**”, sőt, **Izrael törvényes királyának**, „**Isten felkentjének**”, „**Messias**” -nak ismeri el (**Jesája könyve, 44. fejezet 28. vers, illetve 45. fejezet 1. vers**). Ugyanakkor élesen vitatkozik, harcol a **perzsa** vallási befolyással szemben. **Zarathustra** vallása ugyanis dualista volt: a jó és a rossz isten küzdelmét hirdette. Ezzel szemben a próféta a szigorú egyistenhit hirdetője maradt: ő az, aki „**fényt alkot, és sötétséget teremt, ő az, aki elrendezi a békét, és létrehozza a rosszat**” (**ugyanott, 45. fejezet 7. vers**).

Ekkortájt kerül a **zsidó liturgiába** a **Mindenható Istenre** alkalmazott kifejezés (**epiteton**): „**a királyok királyainak Királya ő, a Szent, áldott legyen**”. A **perzsa** királyok ugyanis (mivel a meghódított területek királyait névleg meghagyták), magukat **sáhinsáh-nak** (= **a királyok királyának**) nevezték. A vallásos zsidók viszont úgy gondolták, **Isten** még a **királyok királya** fölött is uralkodik. A politikai remények mellett **Mesulám** főként azzal törődött, hogy a népet lelkileg vigasztalja. Tévesen gondolják, - hangoztatja -, hogy a saját bűneik miatt kellett száműzetést szenvedniük, nem így van ez, ne legyen büntudatuk, mások követték el a gyalázatot, s egyszer majd **Isten** kárpótolja, megjutalmazza őket sok szenvedésükért. A népet ezért az **Örökkévaló** szolgájának mondja, héberül **Eved-JHVH** névvel illeti, ahogyan korábban csak a prófétákat, **Isten** embereit volt szokás nevezni. Különös, visszataszító ábrázata van, súlyos elnyomásnak, megaláztatásnak van kitéve, ezért a népek megvetik és eltaszítják őt, holott voltaképpen az ő bűneik miatt, és helyettük szenved.

„**A mi betegségeinket ő viselte el, a mi fájdalmainkat ő hordozta, s mi őt tekintettük sújtottnak, Isten által megvertnek, megnyomorítottak. A mi bűneink sebeztek meg őt, a mi vétkeink zúzták őt össze, jó létünk fenytése őt sújtotta, sebeiből mi nyertünk gyógyulást. Mind juhokként tévelyegtünk, mindenki a maga útjára fordult, az Örökké való pedig őt illette a mi bűneinkért. Szorongatták, s ő megalázta magát, nem nyitotta száját (panaszra), mint a vágóhídra vitt bárány, mint anyajuh, a gyapjúnyírói előtt elnémult, és száját sem nyitotta ki**” (**ugyanott, 53. fejezet 4-7. vers**). A többi nép még csak nem is gondol rá, hogy **Izrael** egy hamis ítélet miatt „**kivágatott az élők országából**”, **Isten** azonban kárpótolni fogja mindezért.

Ezt az egész **prófeciát** később, **messiási (krisztológiai)** helynek gondolták, holott a maga korában nagy jelentőséggel bírt a nép öntudatának visszanyerésre érdekében. S ha mégis a távolba mutató jóslatként akarjuk értékelni (**elvégre, minden szentírási helynek több jelentése lehet**), akkor is nagyobb jelentőséggel bír, ha nem csupán egyetlen ember hősi helytállására, hanem egy egész nép több százéves szenvedéstörténetére értelmezzük az ősi példázatot.

LITTNER GYÖRGY: JÓZSEF TÖRTÉNETE IV.

JÓZSEF TÖRTÉNETE

Potifár felesége elkezdett kiabálni, amire összeszaladt a ház népe. Az asszony nagy hangon mesélte el a gyalázatát, hogy **József** a héber rabszolgája meg akarta őt erőszakolni, de amikor elkezdett segítségért kiabálni megijedt a bűnös, gyorsan kirohant az utcára, még a ruháját is itt hagyta. Bőszén lobogtatta **József** köntösét. Amikor a férje hazajött neki is előadta a kitalált történetét:

„Bejött hozzám a héber szolga, akit te hoztál hozzánk, hogy csúfot űzzön velem; és történt, hogy midőn fölemeltem a hangomat és kiáltottam, itt hagyta ruháját nálam és elmenekült az utcára.”

Potifár tudta az igazságot, de nem tehetett semmit, mert **Egyiptomban** egy rabszolgának sohasem lehet igaza az úrnőjével szemben. Kénytelen volt **Józsefet** elítélni és a börtönbe vinni.

BÖRTÖNVISZONYOK EGYIPTOMBAN

Az ókori Egyiptom börtönei nem sokban különböztek a maiaktól. Erőszak, verés, bandaháborúk és mindenféle kegyetlenség, amit csak el lehet képzelni. A börtönben a rabszolgákat különösen kegyetlen módon dolgoztatták, megalázták, gyakoriak voltak a halálesetek. **József**, ha egy ilyen börtönbe kerül, hamar vége lett volna az életének. Azonban, akkor is, mint ma létezett egy másfajta börtön is, a kiváltságos bűnösök számára. Ide kerültek a **Fáraó** környezetéből azok az emberek, akik valamilyen vétket követtek el. Itt nem kellett dolgozni, az étel kitűnő volt, a foglyok szolgálói behozhattak különböző kényelmi dolgokat is. **Potifár**, ha elhitte volna a felesége vádjait, **Józsefet** a rabszolgák börtönébe zárja, de miután tudta, hogy a fiú ártatlan a dologban, elintézte számára, hogy az urak közé kerüljön.

JÓZSEF TÖRTÉNETÉNEK FOLYTATÁSA

„József ura vette őt és börtönbe vetette, arra a helyre, ahol a király foglyai fogva voltak; és ő ott volt a börtönben. De az Örökkévaló Józseffel volt, kegyes volt hozzá és kegyességet adott számára a börtön őre szemében. És a börtön őre József kezébe adta mind a foglyokat, mert az Örökkévaló vele volt, s amit cselekedett, az Örökkévaló sikeressé tette.”

József nagyon udvarias és tisztelettudó volt mindenkire, így hamar megkedvelték őt. Adott néhány ötletet az öröknek, hogyan végezzék egyszerűbben a munkájukat. A rabokkal is jó viszonyba került, miután szórakoztatta őket történeteivel, amit élénk fantáziával kiszínezett, és néhányuknak még az álmait is megfejtette, úgy ahogyan azt az édesanyjától, **Ráheletől** tanulta.

LITTNER GYÖRGY: JÓZSEF TÖRTÉNETE IV.

Az örök parancsnoka nemsokára megtette őt a rabok vezetőjének, és rábízta a börtön ügyes-bajos dolgait, ezzel mentesítette a főnököt munkája jelentős részétől. Sikereinek nagy részét az **Örökkévalónak** köszönhetette, amiről csak ő tudhatott, hiszen a többiek valamennyien idegen egyiptomi isteneknek hódoltak.

József ekkor még csak tizennyolc éves volt.

„Történt ezen dolgok után, hogy az egyiptomi király pohárnoka és sütője vétkeztek uruk, az egyiptomi király ellen. És a Fáraó megharagudott két udvari tisztjére és őrizetbe adta őket a testőrök kapitányának házába, a börtönbe, oda, ahol József fogva volt.”

Ezek szerint a testőrök kapitánya volt egyben a börtön parancsnoka is, tehát **Potifár**, a testőrök hadnagyának a szavára **Józsefet** előnyösen fogadta az örparancsnok. A börtön foglyai, a nagyurak ismerték az új rabokat a **Fáraó** udvarából és kíváncsian kérdezték a történetüket. A **pohárnok** feladata az volt, hogy megkóstolja a **Fáraó** italát, a sütőnek pedig az ételt kellett ellenőrizni. Az egyik reggel a két új rab nagyon elkeseredett volt.

„József belépett hozzájuk és megkérdezte őket: Miért vagytok olyan szomorúak ma? Ők mondták neki: Álmodtunk és nincs, aki megfejtse. És József szólt hozzájuk: Nem Istennél van a megfejtés? Beszéljétek el nekem.”

A **főpohárnok** szőlőtőnek képzelte magát. amin három venyige volt. Leszedte a szőlőbogyókat, kipréselte azokat a **Fáraó** serlegébe, és átadta a serleget az urának. **József** egyből megfejtette az álmod: A három venyige három nap, aminek elteltével a **Fáraó** visszahelyez az állásodba, és továbbra is te adod a kezébe az italát.

„Hanem azután emlékezzél meg rólam, ha jó sorod lesz, említs meg engem a Fáraónál és vezess ki ebből a házból.”

A főszütő is elmondta az álmodat. Három kosár kenyeret vitt a fején a **Fáraó** számára. Közben a madarak csipegették a kenyereket a kosárból. **József** neki is válaszolt:

„A három kosár, három nap. Három nap múlva Fáraó fejedet számon veszi és felakasztat egy fára s a madarak eszik le rólad a húsod.”

Három nap múlva minden úgy történt, ahogyan azt **József** megjósolta. A főszütőt felakasztották, a főpohárnokot visszahelyezték az állásába.

„De a főpohárnok nem emlékezett meg Józsefről és elfelejtette őt.”

A következő számban folytatjuk a kalandot....

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

XI. RÉSZ

Istennek nincs földi formája

8. §. És íme, minden félreértést kizáróan benne van a **Tórában** és a **próféták** [könyveiben], hogy a Szent egy, – áldott legyen! – nem korlátozódik se testre, se anyagi formára: „**Az Örökkévaló az Isten az égből fönt és a földön alant**”, és egy test nem létezhet [egyidejűleg] két helyen.

Azt is mondja a Tóra: „**Mert nem láttatok semmi alakot**”, továbbá ezt: „**Kivel hasonlítotok össze engem, hogy vele hasonló lennék.**” Ha **Ő** egy test [re korlátozódna], hasonlítana más testekre.

9. §. Ha így van, akkor mi a jelentése azoknak a Tóra által használt kifejezésnek, hogy „**lábai alatt**”, „**Isten ujjával írva**”, „**az Örökkévaló keze**”, „**Isten szemeiben**”, „**hallotta az Örökkévaló**”, és **hasonlóknak?**

Mindezeket [a kifejezéseket] arra használták, hogy [segítsék] az emberi gondolatmenetet, amely csak testi képekben képes gondolkodni, mivel a Tóra az ember nyelvén szól. Ezek csak leíró fogalmak, mint az kitetszik: „**Utasítom nyilaimat vértől, és kardom húst eszik**”. **Van Neki kardja? Szüksége van Neki kardra az öléshez?** Nem: ez [csak] metafora. [Hasonlóképpen] minden [ilyen kifejezés csak] metafora.

Íme egy bizonyíték erre a fogalomra: Egy próféta azt állítja, hogy látta a Szentet, áldott legyen: „**ruhája, mint a fehér hó**”, egy másik pedig „**piros ruhában Bocrából**”. Tanítónk, **Mózes** maga a [Vörös] tengernél látta hadba szálló, hatalmas férfiúként, **Szináj** hegyén pedig egy gyülekezet vezetőjeként [táleszbe] burkolózva.

Ez azt mutatja, hogy az **Örökkévalónak** nincs se képe, se formája. Mindezek csupán a profetikus látomások kifejeződései és víziói, és ennek a fogalomnak az igazságát nem értheti meg és nem foghatja fel emberi gondolat. Ezt mondja a vers: „**Istent kikutatni eléred-e, avagy a Mindenhatónak végéig elérsz-e?**”

10. §. [Ha ez így van, akkor] mit akart megérteni tanítónk, **Mózes**, amikor azt kérte: „**Kérlek, engedd látnom dicsőségedet?**”

Azt kérte, hogy hadd ismerje meg olyan mértékben a **Szent Egyetlen** – áldott legyen! – létezésének igazságát, hogy azt elméjébe magába vehesse, ugyanúgy, ahogy az ember egy másik illető [vonásait], arcát látja, és képe a szívébe vésődik. Az ilyen személy [identitása] az ember elméjében elválik más személyek identitásától. Hasonlóképpen tanítónk, **Mózes** [is] azt kérte, hogy hadd lehessen a Szent Egyetlen – áldott legyen! – létezése elválasztva elméjében más dolgok létezésétől, méghozzá oly mértékben, hogy a maga valójában ismerje meg az **Ő** létezésének igazságát.

Az Örökkévaló – áldott legyen! – erre azt felelte neki, hogy egy test és lélek ember nem képes felfogni ezt a dolgot a maga egészében. Mindazonáltal **Ő** – áldott legyen! – fölfedett előtte olyan dolgokat, amelyeket előtte más ember nem ismert még – és utána sem fog soha –, miáltal **Mózes** megértett [annyit] az **Ő** létezésének igazságából, hogy elméjében más dolgoktól megkülönböztethesse, [valahogy úgy] ahogy az ember a testformájáról és az öltözködéséről hátulról is megismeri bizonyos társait. Erre utal a vers is: „**Láthatod hátamat, de színem nem látható.**”

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND JÚNIUS 1. – 30. KÖZÖTT

ijár	24.	1.	szombat	BÖHUKOTÁJ Újhold hirdetés vége: 21.34	8.00	20.15	39.	omer
	25.	2.	vasárnap		8.00	19.00	40.	
	26.	3.	hétfő		7.00	19.00	41.	
	27.	4.	kedd		7.00	19.00	42.	
	28.	5.	szerda		7.00	19.00	43.	
sziván	29.	6.	csütörtök	<i>Jajm Kippur Kótajn</i>	7.00	19.00	44.	
	1.	7.	péntek	Újhold ħ: 20,20	7.00	19.00	45.	
	2.	8.	szombat	BÁMIDBÁR ħ: 21.41	8.00	20.15	46.	
	3.	9.	vasárnap		8.00	19.00	47.	
	4.	10.	hétfő		7.00	19.00	48.	
	5.	11.	kedd	ħ:20,22	7.00	20.00	49.	
	6.	12.	szerda	SÁVUOT 1. ħ:21,44	8.00	19.00		
	7.	13.	csütörtök	SÁVUOT 2. vége: 21.45 MÁZKÍR kb.: 9,30	8.00	19.00		
	8.	14.	péntek	ħ: 20.24	7.00	19.00		
	9.	15.	szombat	NÁSZO vége: 21.46	8.00	20.30		
	10.	16.	vasárnap		8.00	19.00		
	11.	17.	hétfő		7.00	19.00		
	12.	18.	kedd		7.00	19.00		
	13.	19.	szerda		7.00	19.00		
	14.	20.	csütörtök		7.00	19.00		
	15.	21.	péntek	ħ: 20.26	7.00	19.00		
	16.	22.	szombat	BEHÁÁLOTCHÁ vége: 21.48	8.00	20.30		
	17.	23.	vasárnap		8.00	19.00		
	18.	24.	hétfő		7.00	19.00		
	19.	25.	kedd		7.00	19.00		
	20.	26.	szerda		7.00	19.00		
	21.	27.	csütörtök		7.00	19.00		
	22.	28.	péntek	ħ: 20.26	7.00	19.00		
	23.	29.	szombat	SLÁCH LECHÁ Újhold hirdetés vége: 21.47	8.00	20.30		
24.	30.	vasárnap		8.00	19.00			

Ismeretlen zsidók nyomában LXXX. Ungerleider Mór

Ungerleider Mór (Mezőlaborc, 1872. január 18. – Budapest 1955. április 20.) magyar üzletember, filmgyáros, moziigazgató, producer, a magyar filmipar megalapítója.

Ungerleider Mór 1872-ben született a Zemplén vármegyei Laborcréven, Ungerleider Márk és Blum Rozália fiaként. Unokaöccsei Roboz Imre, a Vígszínház igazgatója és Roboz Aladár, a Sascha Filmvállalat budapesti igazgatója voltak. Pályáját kávéháztulajdonosként kezdte. 1898-ban kezdett a Rákóczi úti Velence Kávéházban rendszeres filmvetítéseket tartani társtulajdonosával, Neumann Józseffel együtt, majd több önálló mozgóképszínházat nyitott.

1908-ban Mozgófénykép Híradó néven szakmai folyóiratot alapított, és ugyanebben az évben Neumann Józseffel, 700 000 korona alaptőkével megalapították a Projectograph mozgófénykép és gépgyár részvénytársaságot is, melynek vezérigazgatója lett. Megszerezték a legnagyobb külföldi filmgyárak magyarországi képviselőjét, illetve filmszínházak szervezésével és berendezésével is foglalkoztak. A cég tulajdonai voltak a népszerű Apolló és Royal Apolló mozik. Előbb rövid ismeretterjesztő filmeket, humoros jeleneteket, éneklő képeket, rekonstruált híradókat gyártottak, majd 1912-től kezdve játékfilmeket és filmszkeccseket is készítettek.

1915-ben Janovics Jenővel társultak, így létrejött a Proja filmvállalat. Ungerleider támogatta a kolozsvári filmgyártást és forgalmazta Janovics filmjeit. 1917-ben megalapította a „Phönix” filmgyár részvénytársaságot, melynek igazgatóságában Ungerleider mellett Weitzenfeld Lajos és Roboz Imre foglaltak helyet, a cég főrendezője Kertész Mihály lett. A vállalat megvásárolta a Kino-Riport laboratóriumát, műtermét és felszereléseit, és 1917-től 1918-ig számos játékfilmet forgattak. A Projectograph vállalat 1946-ban szűnt meg.

Felesége 1920-tól Glänczer Janka volt. 1955-ben hunyt el Budapesten.

A Kozma utcai izraelita temetőben nyugszik: 3/Jobb-68-19

Forrás: (wikipedia)

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

X. rész

1944. május 25. - 1944. május 31. között

1944. május 25. Közzétették az 510/1944. B. M. számú rendeletet zsidóknak nyilvános szórakozóhelyek látogatásától való eltiltásától. A megkülönböztetett jelzés viselésére kötelezett zsidók a nyilvános szórakozóhelyeket nem látogathatták. Közzétették az 1830/1944. M. E. számú rendeletet a zsidók zár alá vett műtárgyainak számbavételéről és megőrzéséről. Erre a feladatra kormánybiztost neveznek ki. A zár alá vett zsidó műtárgyak számbavételére kormánybiztost neveztek ki. A marosvásárhelyi állami kórházban munkaszolgálatot teljesítő zsidó orvosokat – Sófalvi László, Fodor Károly, Mandl József, Réder Zoltán, Hajós László és Farkas Endre – is bevitték a helyi gettóba és deportálták, Fodor Károly és felesége öngyilkosak lettek. Edmund Veessenmayer tájékoztatta a német külügyminisztériumot, hogy az új magyar kormány elejtette azt a kívánságot, hogy a magyar nemzeti-ségű zsidók hazatérhessenek Vichy-Franciaországból.

A Belügyminisztériumban Baky László elnökletével az érintett megyék főispánjai, csendőr- és rendőrfőnökei, a Sonderkommando vezetői, köztük Adolf Eichmann részvételével értekezletet tartottak a III. zsidótlanítási övezet - II. és VII. csendőrkerület - zsidó közösségének összegyűjtéséről és bevonórozásáról. Döntés született, hogy az eredetileg 65.000 főre becsült zsidóság koncentrációja június 5-én kezdődjön, a deportálásokat június 11. és 16. között hajtsák végre. Elindult a III. transzport Sátoraljaújhelyről, a IV. Felsővisóról, Kolozsvárról, elindult a III. transzport Sátoraljaújhelyről az I. Auschwitz-Birkenaubába. Ezzel a transzporttal vitték el, többek között, a bodrogkeresztúri zsidók többségét, Erdőbénye, Mád, Tiszalúc, Tokaj, Tolcsva zsidó közösségének megmaradt tagjait. Áthaladt Kassán az első transzport, 3.130 fő, Kolozsvárról, melyben például Nagyiklód zsidó közösségét, továbbá a szamosújvári gettó egykori lakóit is szállították. A Nagyváradról indult II. transzport, 3.148 fő, áthaladt Kassán.

1944. május 26. A budapesti Zsidó Tanács beadványban kérte Jaross Andor belügyminisztertől a deportálások leállítását. Az irat hátoldalára Endre László a következőket írta: „... Ezek a zsidók nem asszimilálódnak, sok a beszivárgott elem, tehát ideiglenes eltávolításuk a hazai derék zsidóság érdeke. Ha a többi jól viselkedik, a kiszállítások lezárulnak.”. Ugyanezen a napon elszállítottak 3336 embert Szatmárnémetiből, Husztról 3249 főt, Técsőről a II. transzportot. A május 24-én Beregszászból indult transzport megérkezett Auschwitz-Birkenaubába, legtöbbjüket aznap megölték. Eberhard von Thadden követségi tanácsos jelentésében arról számolt be, hogy miközben a kárpátaljai, északkelet-magyarországi, észak-erdélyi zsidók deportálása már folyt, az ország többi részén lakó zsidók nyugodtak voltak. A Magyarország néven megjelenő lap május végén kötelező feladatként jelölte meg, hogy „[e]gyes keresztény körök közismert zsidóbarátságát az új idők szellemének megfelelően fel kell számolni.” Antiszemita olvasói bizonyára az undortól borzongva olvasták a követelést alátámasztó eseteírásokat: Sátoraljaújhelyen harminc nem zsidó lakost kellett internálni, mert nem jelentették a náluk elrejtett zsidó vagyont; Kassán több lakos ellen büntető eljárást indított a rendőrség, mert a "zárt területre beutalt" - ti. gettóba zárt - zsidóknak élelmiszert akartak becsempészni; Szatmárnémetiben több kérést intéztek a városi árvaszékhez, zsidó árvagyerekek örökbefogadásáért (Árulók...)

Nagybajom zsidóságát, kb. 90 főt 1944. május 26-án költöztették be a kaposvári gettóba. 1944. május 28-ra az összes városi és vidéki zsidó megérkezett a gyűjtőtáborba, ahol így az akár 5200 zsidót zsúfolták össze. A gettó belső rendjére egy 60 fős „zsidó rendőrség” felügyelt. 1944. május 26. Rákosszentmihályon különös házassági kedvet tapasztaltak 1944. május hónap folyamán: szám szerint öt zsidó házasságkötést regisztráltak az anyakönyvekben nyolc nap alatt. Miközben 1944. január 1. -

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

X. rész

május 18 között regisztrált 72 házasságkötés esetében egyetlen fél sem volt izraelita vallású. Az öt izraelita vőlegényből négy munkaszolgálatos volt. Az ötödik (61 éves) már nem volt alkalmas munkaszolgálatra. Az egész év folyamán egyébként 182 házasságkötést regisztráltak. Május 29-én végrehajtott gettósítás után már nem lehetett szó zsidó házasságkötésről.

1944. május 27. Ezen a napon Nagyszőlősről II. transzportot, 3415 fő, Nyíregyházáról 2709 főt, Ungvárról 2988 főt, Marosvásárhelyről 3183 embert, Sátoraljaújhelyről pedig 3325 főt szállítottak el. A kisvárdai gettóban kihirdették, hogy két napra való élelmet készítsen el mindenki – ez a gettó közelgő felszámolását jelezte. Áthaladt Kassán az I. Marosvásárhelyről indult transzport, 3.183 fő. Ebben a transzportban utazott Udvarhely vármegye zsidó közösségének jelentős része. Ezen a napon Kárpátalja legalább tíz településéről érkeztek zsidó transzportok Auschwitz-Birkenaubá: Nagynyíres mellett letartóztatták azt a 33 fős csoportot - Brach Simont és Fischer Miklóst családjakkal -, mely Nagybányáról röviddel a gettóba gyűjtés előtt szökött meg, és az erdőben próbált elrejtőzni. A csoport tagjait visszavitték Nagybányára, a férfiakat a „pénzverdében” brutálisan megkínózták. Újabb szökés történt Birkenauból. Arnost Rosin szlovák és Czesław Mordowicz lengyel zsidó egy büntető kommandóban találkoztak. (Rosin azért került oda, mert annak a blokknak volt a vezetője, ahonnan Wetzler megszökött.) Vrbáékhoz hasonló módon szöktek meg, és ők is Szlovákiába menekültek. Lip-tószentmiklóson sikeresen kapcsolatba léptek a cionistákkal, akik meghallgatva a szökevényeket, új információkkal egészítették ki az Auschwitz-jegyzőkönyvet. Rosin és Mordowicz elsőként számolt be részletesen a magyar zsidók folyamatban lévő megsemmisítéséről.

1944. május 28. Az Eichmann-féle Sonderkommando jelentése szerint a deportáltak száma elérte a 204.312 főt. Az antiszemita szomorúsággal tapasztalták, *„hogya a magyarok között is akadtak igen sokan, nem csak kisemberek, hanem magasállású és igen jó vagyoni viszonyok között élő, sőt közhivatalnokok, ügyvédek, közjegyzők és felsőházi tagok, akik a zsidókkal összejátszottak.”* Az újságíró meg is fenyegeti ezeket az embereket, ha ezen a téren nem lesz „javulás”, nevüket nyilvánosságra hozza. (*Magyarság 1944. május 28.*) Baján 1944. május 28-án került sor a második kitelepítésre. Bernhardt polgármester jelentéséből tudjuk: „1944. május hó 27-én du. 18 órakor kaptam értesítést arról, hogy a bajai internálótábor lakóinak elszállítására a Gestapo vonata megérkezett”. Ugyanezen a napon a megyeházán egész este folyt a gettó és a gyűjtőtáborok zsidóságának névsorolvasása. Ekkor mindenkitől elszedték az értékeiket. A riport végén derült ki, hogy nincs elegendő vonat mindenki elszállítására, így mintegy 400 zsidót, valamint a kivételezett izraelitákat és a németek által foglalkoztatott zsidó munkásokat nem vitték el. Rajtuk kívül Baján maradtak még azok a kelet-magyarországi és erdélyi munkaszolgálatosok is, akik itt voltak elhelyezve. A második deportálási szakaszban tehát többségben az 1941-ben visszacsatolt délvidéki területekről ide szállított zsidóságot vitték el. Az úti cél Auschwitz volt, ahonnan csak nagyon kevesen tértek vissza. A haláltábor felé útközben, május 30-án a transzportból körülbelül 70 embert emeltek ki Gänsendorfnál, akiket osztrák és cseh munkatáborokba vittek. Áthaladt Kassán az I. transzport Désből, és a II. Nagyváradról, Técsőről 2208 fő Auschwitz Birkenau irányába.

1944. május 29. Budapest mai XVI.kerülete zsidóságának gettóba való kényszertelepítése időpontját hivatalos dokumentumban nem találták, ez valószínűleg május 29-én, hétfőn történhetett. Körbezárt gettó Cinkota, Mátyásföld, Rákosszentmihály, Sashalom településeken nem volt. 1944. május 12-től május 28-ig csillagos házakat jelöltek ki a helyi zsidók számára Rákosszentmihályon és Sashalmon,

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

X. rész

és május 29-én odaköltöztették néhány környékbeli község, például Rákoshegy zsidó lakosságát is. A helyi gettó felállítása során Tessényi József cinkotai és Kardoss László mátyásföldi főjegyzők közsegeik zsidóit Sashalomra helyezték el, különböző csillagos házakba. Sashalmon Fekete Gerzon főjegyző, Rákosszentmihályon Dibusz Sándor főjegyző rendelkezései szerint a gettósítás után csak olyan házban lakhatott zsidó, ahol a háziúr is zsidó volt. Mivel a községben szétszórva álltak ezek a házak, nem volt egybefüggő gettó. Mindezt előzetesen összeállított listák alapján végezték, és azért gyorsan tudták végrehajtani. A gettó-házak listáit és gettóházakba költöztetett több, mint 2000 zsidó névsorát (ú.n. Jaross lista) nem sikerült felkutatnom. Megkezdtek a kisvárdai gettó a Csillag, a Petőfi és a Posta utcai, illetve az ezek közti részének felszámolását. Beregszászból elindult az utolsó, Bereg vármegyei IV. transzport, 860 fő, a betegek, Auschwitz-Birkenauba. Elindult a III. transzport Mátészalkáról, 3299 fő, melybe Mátészalka és környékének, például Nyírcsaholy, zsidó lakosai, tartoztak. A gettóban fogva tartott személyek közül 1200-an voltak helybeliek, vidékiek pedig további 7-8 ezren. Ugyanide szállították Máramaros megye zsidóságának jelentős részét, többek között Bustyaháza, Körösmező, Kisbocskó, Nagybocskó, Rahó és Tiszabogdány lakosait. Valószínűleg tévedésből vagy szervezési hiba folytán – röviddel a deportálás megkezdése előtt – Mátészalkára helyezték át a Huszt járásbeli Szeklence gettójának ötezer személyét. Közöttük voltak a szomszédos Száldobosi, Ökörmezői, Husztsófalvai és Mihálkai járás községeinek sárga csillagos lakosai, és ugyanide kerültek Tiszaberke zsidó lakosai is. Másfelől az eredetileg a mátészalkai gettóba szánt 10 ezer técsői zsidó lakost végül helyben, Técsőn vagonírozták be. Fennállásának csúcsán a mátészalkai körzeti gettó lélekszáma 16 287 fő volt. A rendkívül nehéz életkörülmények miatt a gettóban 54 haláleset történt. Az elhunytak között volt dr. Mayer Áron orvos, az első világháború kétszeres kisezüst vitézségi éremmel kitüntetett veteránja, aki – mivel más kiutat nem látott – morfium-injekcióval vetett véget életének. Öngyilkossági kísérletet követett el ifj. Weisz Jenő is. A halottakat kézi hordágyon vitték a Fellegvár utcában levő zsidó temetőbe, csendőri kísérettel. Rövid fennállása idején a gettóban 15 gyermek született, közöttük egy ikerpár is. Az újszülötteket a község házában anyakönyvezték, azonban a rövidesen bekövetkezett halálukat hivatalosan nem jegyezték be. Áthaladtak Kassán a mátészalkai II., a Kolozsvári II. (3.417 fő), a szatmárnémeti III. IV. (3.306 fő), a nagyváradai III. IV. (3.166 fő) transzportok.

1944. május 29. a zsidó naptár szerint 5704, sziván hó 7-e volt, vagyis Sávuoat ünnepének második napja, mikor a zsinagógákban emlékimákat mondanak az elhunytakért és ekkor köszönik meg a Fennvalónak a szent Tórákat, amit a zsidó időszámítás szerint 2448 sziván 6-án (ie.1312-ben) adott át a világnak...Savuot – a hetek ünnepe, nevében hordozza hetes számot, mert hétszer hét nap telik el Peszach ünnepét követően. Régen ennyi ideig tartott az ókori Izraelben az aratás, majd az ötvenedik napon meghirdették az új kenyér ünnepét. A keresztény pünkösd szó is ezért a görög ötvenes számból ered (pentekoszté). Megkezdtek a kisvárdai gettó a Csillag, a Petőfi és a Posta utcai, illetve az ezek közti részének felszámolását. Elindult a III. transzport Mátészalkáról, 3299 fő, melybe Mátészalka és környékének, például Nyírcsaholy, zsidó lakosai, tartoztak. A gettóban fogva tartott személyek közül 1200-an voltak helybeliek, vidékiek pedig további 7-8 ezren. Ugyanide szállították Máramaros megye zsidóságának jelentős részét, többek között Bustyaháza, Körösmező, Kisbocskó, Nagybocskó, Rahó és Tiszabogdány lakosait. Valószínűleg tévedésből vagy szervezési hiba folytán – röviddel a deportálás megkezdése előtt – Mátészalkára helyezték át a Huszt járásbeli Szeklence gettójának ötezer személyét. Közöttük voltak a szomszédos Száldobosi, Ökörmezői, Husztsófalvai és Mihálkai járás községeinek sárga csillagos lakosai, és ugyanide kerültek Tiszaberke zsidó lakosai is. Másfelől az eredetileg a mátészalkai gettóba szánt 10 ezer técsői zsidó lakost végül helyben, Técsőn vagonírozták be. Fennállásának csúcsán a mátészalkai körzeti gettó lélekszáma 16 287 fő volt. A rendkívül nehéz életkörülmények

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

X. rész

miatt a **gettóban 54 haláleset** történt, Az elhunytak között volt **dr. Mayer Áron orvos**, az **első világháború** kétszeres kisézüst vitézségi éremmel kitüntetett **veteránja**, aki – mivel más kiutat nem látott – **morfium injekcióval** vetett véget életének. **Öngyilkossági** kísérletet követett el **ifj. Weisz Jenő** is. A halottakat kézi hordályon vitték a **Fellegvár utcában** levő zsidó temetőbe, **csendőri kísérettel**.

1944. május. 30. Budapest helyettes polgármestere elrendelte valamennyi fővárosi lakás és bérlő összeírását. Az összeíráshoz kiadott és **június 1-én** szétosztott adatszolgáltatási íveket a háztulajdonos vagy házfelügyelője **24 órán** belül köteles volt kitölteni. A formanyomtatványokon a lakások lakbérét, szobaszámát, utcai vagy udvari fekvését, valamint a háztulajdonos és valamennyi bérlő „**zsidó**” vagy „**nem zsidó**” mivoltát kellett feltüntetni. A **belügyminisztérium XXI/b.** osztályának, mely a zsidókérdés megoldásában fontos szerepet játszott, élén **Endre László** közeli munkatársát, **Székely-Molnár Zsigmond** miniszteri államtitkár helyett **Ajtay Gábor** miniszteri osztálytanácsos váltotta fel. Áthaladt Kassán a II. Marosvásárhelyről (**3.203 fő**), a **IV.V.(3.187 fő)** Nagyváradról, a **IV. V. (3.300 fő)** Szatmárnémetiből indult transzport, az előző napon **Kisvárdáról** elindult **I. szerelvény, 3.475 fővel**. Ugyanekkor a **kisvárdai gettóban** maradottakkal **elpróbáltatták a deportálást**.

1944. május 31. Befejeződött a **kisvárdai gettó felszámolása**. **Két transzportban 6.935 zsidót** vittek el. Néhány embernek sikerült elbújni, majd **Pestre szöknie**. Áthaladt **Kassán** az **ungvári V., kolozsvári III., Nagybányáról** az **I. Szilágysomlyó** az **I. transzport**. Véget ért **Kréta szigetén** a **khaniai zsidók** római idők óta tartó története: a lakosságot a **Danai hajóra** terelték, majd a nyílt tengeren **elsüllyesztenek**. Rendeletet hoztak a külföldi és hontalan zsidók internálásáról. (**999/1944M.E. r**) **Kiplakátolták** az **1896-tól 1926-ig** született zsidó hadkötelesek számára a **bevonulási felhívást** kiegészítő katonai szolgálatra. Az **A-L** betűvel kezdődő nevéek **június 4-én**, míg az **M-Z** betűvel kezdődő nevéek a **következő napon** kellett, hogy a felhívásnak eleget tegyenek. **Ricsóy-Uhlarik Béla** kormánybiztos rendeletet adott ki a tiszántúli törvényhatóságok vezetői számára a német alakulatoknak elhagyott zsidó lakásokban való elhelyezése tárgyában. A rendelet szerint, a helyi hatóságok ezt a "**hátrahagyott zsidó vagyontárgyak leltározása**" miatt halogatják, ezért az igények gyors kiszolgáltatására sürgetett, a hátrahagyott bútort az elzárásával, az üres lakrészeknek az igénylők rendelkezésére való bocsátásával. Az **Eichmann-féle Sonderkommando jelentése** szerint a **deportáltak száma** elérte a **217.236 főt**.

Kiskunhalason a város **polgári és rendőri, csendőri** vezetői, illetve **Dr. Práger József**, a helyi zsidó tanács elnökének részvételével egy bizottság vizsgálta meg a gettó területétől kijelölt városrészeket. A jelentés **rendészeti, közegészségügyi, állategészségügyi, tűzrendészeti és közellátási** szempontok alapján vizsgálta a helyszínt, melyet, kisebb változtatásokkal, alkalmasnak találtak. A szemlén tapasztaltakat, és a szükséges teendőket a **Dr. Kathona Mihály polgármester** elnökletével tartott értekezleten tárgyalták meg. **Bevagonírozták** a **negyedik transzportot Mátészalkáról**, melybe a **Fehérgyarmati járás**, például **Cégénydányád, Csaolc, Fehérgyarmat, Fülesd, Fülöpös, Jánk, Kisszekeres, Majtis, Matolcs, Mánd, Tizsakóród, Túrricse** - zsidó lakossága, **3.299 fő**, tartozott. A **Nagyváradról** indult **VI. transzport, 3.073 fő**, **Kolozsvárról** a **III. 3.270 fő**, **Nagybányáról 3.073 fő**, és **Szilágysomlyó** az **első transzport 3.106 fő** áthaladt **Kassán**. **Újvidék** törvényhatósági bizottsága **beiktatta** az **új főispánt**, **dr. Apatini Fernbach Pétert**, aki a következőket mondta: "**A zsidókérdésről szólva hangoztatta, hogyha az utolsó zsidó el is hagyta Magyarország területét, akkor még mindig hátra van a zsidó szellemiség kiirtása. A kormány szociális téren egy tollvonással nem pótolhatja az elmúlt évek mulasztásait, de a magyar munkás nem kizsákmányolási tárgy többé, hanem munkája ellenszolgáltatásaképp megkapja a megérdemelt ellenértéket a nemzeti jövedelem igazságosabb elosztása révén.**" A ceremónián megjelent **Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter** is.

Folytatjuk...

A Moszad szerint Irán áll az izraeli nagykövetségek elleni támadások mögött

Csütörtökön a Moszad kémiszolgálat felfedte, hogy Irán folytatja az izraeli célpontok elleni támadások előmozdítását Európában. A szervezet vizsgálata és más nemzetközi szervek szerint Irán áll Izrael svédországi és belgiumi nagykövetsége elleni támadások mögött. A Moszad vizsgálata szerint az iráni rezsim európai bűnszervezeteket használ izraeli célpontok támadására Európában.

Az egyik akció, amelyért a hírek szerint ezek a szervezetek felelősek, a múlt hétvégén történt, amikor az éjszaka folyamán **két gránátot dobtak be Izrael belgiumi nagykövetségének udvarára; januárban pedig gránátot találtak Izrael svédországi nagykövetségének területén**, amely nem robbant fel.

Az **ujkelet** beszámolója szerint a **svéd** hatóságok vizsgálata megállapította, hogy a **FOXTROT** néven ismert **svéd bűnszervezet állt a gránáttámadás mögött**, és **Irán nevében** járt el. A **Moszad** szerint ez **Svédország** legnagyobb bűnszervezete, és más **európai országokban** is működik, és többek között gyilkosságokkal és kiterjedt kábítószerkereskedelemmel foglalkozik.

A nemzetközi nyomozás azt is megállapította, hogy a **FOXTROT** élén álló, az **Interpol** által keresett **Rawa Madzsid** nevű **svéd állampolgárságú, kurd** származású bűnözőt **Irán** hónapok óta aktivizálja **európai célpontok elleni terrortámadások előmozdítása** érdekében, különös tekintettel **izraeli és zsidó célpontokat**.

A „**kurd rókának**” nevezett **Madzsidot** **iráni terrorszervezetek toborozták**, miután **2023 szeptemberében** a nemzetközi bűnüldöző szervek és az **iraki biztonsági erők** elől **Törökországból Iránba menekült**.

A **Moszad** szerint **Madzsidot Iránban** letartóztatták, majd beszervezték, hogy az országban működő terrorszervezeteknek dolgozzon, és segítsen **terrortámadások** és erőszakos tevékenységek előidézésében **Iránon** kívül, cserébe az iráni börtönből való szabadulásáért. Azóta a **Moszad** szerint **Madzsid** távolról irányított terrortámadási kísérleteket **Európa-szerte**, a **FOXTROT** és mások segítségével.

A **Moszad** szerint a két héttel ezelőtti, **stockholmi izraeli nagykövetségnél** történt lövések nyomán több férfit letartóztattak, köztük **irániakat**.

A lövöldözést követő helyszíni nyomozás olyan információkkal szolgált, amelyek a fogvatartottakat a **RUMBA** nevű **bűnbandához** kötötték, amelyet **Ismail Abdu, Rawa Madzsid**, a **FOXTROT** vezetőjének ismert riválisa vezet. A **Moszad** szerint a **RUMBA** Irán nevében egész **Európában** erőszakot és terrort folytat.

Forrás: (bzsh)

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórát!

XII. rész

Mi történt ezután? A zsidók elmenekültek, és a terület hanyatlásnak indult. **Izrael** földje a római kort követően egészen a modern időkig terméketlen, gyéren lakott pusztaság volt. **Izraelt** ritkán említik – ha egyáltalán – a bizánci vagy arab történelemben (kivéve a keresztes háborúkat és pár mecset építését Jeruzsálemben). Semmi sem történt ott. Nagyon kevés ember lakta. Terméketlen volt, gazdaságilag haszontalan. Az **Ottomán Birodalom** egyik holtága. A 19. század végére három család birtokolta a földek többségét. **Fellahin** szolgák művelték a földet, szegények és elnyomottak voltak.

Nachmanidész, egy híres középkori rabbi ezt írta **Izraelről** 1260-ban, amikor odaköltözött:

„Mit mondhatnék a földről? Nagyon sok az elhagyatott terület, és hatalmas a pusztulás. Ez a szabály: minél szentebb a hely, annál többet szenvedett. Jeruzsálem a legelhagyatottabb, Júdea jobban, mint Galilea. De még elhagyatottan is nagyon jó föld.”

Mark Twain 1867-ben járt a Szentföldön. Ő ezt írta:

„Néhány mérföldnyi kietlen vidéken haladtunk át, amelynek földje elég gazdag, de teljesen át van adva a gyomoknak, az egész egy csendes, gyászos kiterjedés. [...] Olyan pusztaság van itt, amelyet még a képzelet sem képes az élet pompájával felülírni. Biztonságban elértük Tábort. [...] Az egész útvonalon egy embert sem láttunk. [...] Tovább siettünk keresztes hadjáratunk célja, a nagy hírű Jeruzsálem felé. Minél tovább haladtunk, annál forróbban sütött a nap s annál sziklásabb és csupaszabb, vissza taszítóbb és szomorúbb lett a tájék. [...] Fa vagy bokor alig akadt. Még az olajfa és a kaktusz, a hitvány talajnak ez a két szívós barátja is, majdnem teljesen cserbenhagyta a vidéket. Nincsen szemet fárasztóbb tájék a világon, mint Jeruzsálem környéke. [...] Jeruzsálem szomorú, gyászos, élettelen. Nem szeretnék itt lakni. [...] Ez egy reménytelen, kopár, szívszaggató ország. [...] Palesztina zsákruhába öltözve, hamuban üldögél.”

Úgy tűnik rettenetesen érezte magát. Furcsa. **Izrael** gazdag volt az ókorban. De miután a zsidók elhagyták, hanyatlásnak indult.

Aztán a zsidók visszatértek. **És mi történt?** Újra kivirágzott. **1997**-ben a **Nemzetközi Valutaalap** levette **Izraelt**, a fejlődő országok listájáról. **Izrael** többet exportál, mint amennyit importál. Vezető szerepet tölt be a hightech, a **biotechnológia**, az **öntözés-technológia** és más **iparágakban**. E könyv írásakor a világon ott a **19.** legmagasabb az életszínvonal (**közvetlenül Anglia után**).

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórát!

XII. rész

Bevándorlók özönlenek **Izraelbe**. **2007-re** a lakossága **900 %-kal** nőtt. A függetlenség első **hat évében** a **600 000 fős** lakosság befogadott **580 000 bevándorlót**. Már pedig bevándorlók befogadása költséges.

Foglaljuk össze. **Izrael** termékeny volt. A zsidók elhagyták, és terméketlen lett. A zsidók visszatértek, és újra kivirágzott. **Van ennek értelme?** Miért nem tudta senki **Izrael** földjét gyümölcsözővé tenni, amíg a zsidók **1500 évig** távol voltak. **1500 év** hosszú idő. Senkit sem érdekelt? **Senki sem tudta kitalálni, hogy csinálja? Miért nem?** Egy jó föld, az jó föld. Nem számít, ki él rajta.

Az **amerikai** síkságok már az **európaiak** előtt is termékenyek voltak. És most is azok. A nagy síkságok nem sírtak, amikor az amerikai őslakosokat elüldözték róluk. A föld, az föld. A gazdálkodás pedig gazdálkodás. A föld nem kéri a farmerek útlevelét. A farmerek gazdálkodnak, a föld pedig gyümölcsöt terem. Kivéve **Izrael** földjét. A produktivitása összefügg a rajta élő társadalommal. És akkor terem, ha a lakosság zsidó. **Miért van ez?**

A Tóra elmondja a zsidóknak, hogy mi fog történni a földdel, amikor számúzik őket:

„Elpusztítom a földet, és megdőbbenek majd ellenségeitek, akik ott élnek [...] földetek pusztaság marad, városaitok romokban hever majd.”

És elmondja azt is, mi fog történni, amikor visszatérnek:

„És az Örökkévaló, a te Istened visszahoz fogságodból, és meg könyörül rajtad; visszatér, és összegyűjt téged minden nép közül. [...] És az Örökkévaló, a te Istened visszavisz téged arra a földre, amelyet atyáid örökölték. Megszerzitek azt, és **Ő még gazdagabbá és számosabbá tesz benneteket, mint atyáitokat.**”

Ez nagyon furcsa. De valóban ez történt. **Izrael** csak akkor termékeny, ha zsidók élnek rajta. Menjünk egy lépéssel tovább. A zsidók visszatértek. Már ez is különös. A legtöbb nép, akit számúznak, eltűnik. Nem térnek vissza, és nem építik újjá a hazájukat, pláne nem **1500 évvel** később. Menj vissza az időben **1850-be**. Kérdezz meg egy zsidót, el tudja-e képzelni egy zsidó állam megalapítását **Izrael** földjén. Kizárt dolog. Elképzelhetetlen. Igaz, mindennap ezért imádkozott.

De ez csak egy álom volt. Ha elmondtad volna neki, hogy **1948-ban** megtörténik, azt gondolta volna, hogy megőrültél. **Herzl** azt írta a naplójába, hogy a zsidó állam **50 éven** belül meg fog alakulni (**1904-ben halt meg**).

Folytatjuk...

Heti Jahrzeit: Rav Yaakov ben Yaakov Moshe Lorberbaum of Lissa

Rabbi Yaakov ben Yaakov Moshe Lorberbaum of Lissa (1760-1832) rabbi. Legismertebb művei miatt „Ba'al HaChavas Da'as” vagy „Ba'al HaNesivos” néven, illetve „Lissa Rav” néven ismerik a város miatt, ahol főrabbi volt.

Lorberbaum rabbi a Chacham Tzvi, Zvi Askenázi rabbi dédunokája volt; tehát rokonságban állt **Jákob Emden** rabbival. Egy hagyomány szerint apja, **Jáákov Móse** rabbi még születése előtt meghalt, és rokona, **Josef Teomim** rabbi, a bursztyini rabbi nevelte fel.

Ez magyarázza a közös nevet, amelyen apa és fia osztoznak. Egy másik hagyomány szerint születése előtt apja megbetegedett, és azt álmodta, hogy a születendő fia érdemeiért meg fog gyógyulni. Leendő fia érdemeiért az apa felvette a leendő nevét. **Rabbi Meshulam Igra** rabbinál tanult.

Ő volt a **Bét Din vezetője** az ukrainai **Kalushban**. **1809**-ben beleegyezett, hogy **Lissa** (ma **Leszno**, **Lengyelország**) ravja legyen, ahol megnövelte **jesivája létszámát**. Az ő vezetése alatt több **száz tudós** jött oda tanulni. Tanítványai között volt **rabbi Elijah Gutmacher**, **rabbi Zvi Hirsch Kalischer** és **rabbi Shraga Feivel Danziger**.

Akiva Eiger rabbival és **Eiger** rabbi vejével, a **Chászam Soferrel** együtt **Lorberbaum** rabbi hevesen harcolt a **maszkilim**, a zsidó **felvilágosodás reformerei** ellen. **1822**-ben elhagyta **Lissát**, és visszatért **Kalishba**, ahol számos művét írta, és tíz évig élt ott.

Széles körben elismert **tudós** volt, és egyike annak a **három szaktekintélynek**, akikre **Shlomo Ganzfried** rabbi a **Kitzur Shulchan Aruchban**, a zsidó jog jól ismert összefoglalójában foglalt döntéseit alapozta. Hasonlóképpen, a **Chochmat Ádám**, **Avraham Danzig** rabbi által írt **Chochmat Ádám** rabbi **Lorberbaum** rabbival (valamint **Chaim Volozhin** rabbival) konzultálva íródott.

Rangja olyan volt, hogy a beszámolók szerint rabbi **Eiger** egyszer elájult, amikor Ráv **Jáákov** helyett **Alijá**-val tisztelték meg. (Lásd: **Shimusha Shel Torah**, rabbi **Meir Tzvi Bergman**).

Lorberbaum rabbi **1832. május 25-én** halt meg **Stryjben** (akkor **Galíciában**).

Forrás: (tzadikim)

RECEPT-TÁR

Zabpelyhes túrógombóc

Ha picit egészségesebb túrógombócokra áhítozol, próbáld ki a klasszikus helyett a zabpelyhes verziót!

Hozzávalók: 14-16 gombóc

- 250 g túró
- 2 db tojás
- 40 g porcukor
- 60 g zabpehely
- 1 csipet só
- 130 g zabpehely
- 1 csipet só
- 40 g vaj
- 2 ek porcukor
- 150 g tejföl
- 1 mk őrölt fahéj
- 5 ek porcukor

Elkészítés:

A zabpelyhes túrógombóc elkészítésének első lépéseként a túrot villával alaposan áttörjük, majd összekeverjük a tojásokkal, a porcukorral, a zabpehellyel, és a sóval. Félretesszük 40 percre pihenni, ennyi idő alatt szépen összeáll a masszánk, és jól formázható golyókat tudunk gyúrni belőle.

Pingponglabda méretű golyókat formázunk a túros keverékből, egyszerre 5-6 db-ot gyöngyöző, enyhén sós vízbe dobunk majd, ha feljöttek a víz felszínére, még 5 percig főzzük őket. Ha az elején kissé letapadnának, egy villával óvatosan szedjük fel az edény aljáról a gombócokat, és ügyeljünk rá, hogy semmiképp se zubogjon a víz, különben széteshetnek.

Miközben fő az első adag gombóc, a morzsához a zabpelyhet aprítóba rakjuk és durvább szeműre őröljük. Egy serpenyőben, közepesen kicsit magasabb fokozaton, folyamatosan kevergetve lepirítjuk a zabpehelymorzsát, majd belerakjuk a vajat és a porcukrot, és alaposan összekeverjük. Ebbe a morzsába forgatjuk bele még melegen a lecsepegtetett gombócokat.

Az elkészült túrógombócokat tejföllel tálaljuk és megszórjuk a fahéjjal elkevert porcukorral.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

K	A PÖEN 1. RÉSZÉ	TÓTH ÁRPÁD SZÜLŐ- VÁROSA	ZÁRT SPORT- CSÓNÁK	ORSZÁ- GOS TANÁCS, RÖVIDEN	A VÉGÉN VANI	ÉNEKEL- HETŐ KÖL- TEMÉNY	TANUL- SÁGOT LEVON	LUFIT PUK- KASZTÓ											
A FÖLD ALATT ÉLŐ ÁLLAT																			
ÉRETT GABONÁT VÁG					AMELY SZEMÉLY AZ EGYIK VILÁGTÁJ														
FÁJDAL- MAS KIÁLTÁS				TÁRSAS- KÖR IDE-ODA (SÉTÁL)															
OTT A MÉLYBEN, NÉPIES SZÓVAL						RÉSZBEN ELŐNTI NEM IS HÁTULI													
NEWTON, RÖVIDEN		PONTY- FÉLE HAL KATOLI- KUS PÁP						A TÖB- BES SZÁM JELE KEDVEL											
FELTÉ- TELES KÖTŐSZÓ			ÖTÖDIKES ÁGYAT ELHAGYÓ								TÁBLÁS JÁTEK CSODÁS TÖRTÉNET	IMA ELEJEI	AMPER, RÖVIDEN TÚL, A SZELEINI					ANNAK TÁJÉKÁN	
SEBET ÚJBÓL ELLÁT									A PÖEN 2. RÉSZÉ SZÖVEG- BŐL IDÉZ										↓
CSENDE- SEN TŰR FAGYLA- TOZIK					HÁZI FELADAT ZSEBBŐL ELŐHÚZ							TASZIT SZEN- DERGÉS							
				KELVIN, RÖVIDEN KÉSZLET- JELZŐI		ÁZSIAI BÉRKOCSI DUNÁNTŰ- LI FOLYÓ								A RÉNIUM VEGYJELE CÍMER- MADÁR					
KÖZÉPEN ÖNTI MILLI, RÖVIDEN		FELÜ- GYELET MACSKA- HÍVÓ SZÓ									MEG- SZÓLAL A PUSKA KÉSŐN								
SPANYOL ÉS KUBAI AUTÓK JELZÉSE			BEIK- TATÁS NEM ANNYIRA									HITTEL ÁLLIT GÚLA							
EZÜSTFE- HÉR SZÍNŰ FÉM							ELTULAJ- DONÍTÁS NEM LÁT											BAR, RÖVIDEN ZENÉBEN: HALKAN	
SZÚRÓS SZAGÚ FOLYADÉK											CSEKÉLY MÉRTÉKŰ BETÉT UTÁN JÁR			2/3 PÍRI OSLO CENT- RUMAI					
A TÁRGY RAGJA		ÁLLVÁNY, ÁCSOLAT ALKOTÓ- RÉSZ				HASON- LÍTÓSZÓ APRÓ ÉLŐSDI							ANGOL NE- MESI CÍM NEM EN- GEDÉLYEZ						
A HEGY- RŐL A VÖLGYBE JUT					ÖNKÉN- TELEN KISSÉ KÉSEI														
GYORSAN TÁVOZIK NADRÁG RÉSZÉ								ANYA, BECÉZVE EGER HATÁRAI										BIZTATÓ SZÓCSKA GÁRDA TAGJAI	
				SVÉD BŰ- TORCÉG GAUSS, RÖVIDEN							JÓMODOR, RÉGISEN RÓMAI 1-ES								
VÍZBEN ÁLLI	Z				CIRKUSZI AKRO- BATA													K	?

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Máj. 31. – 2024. Jún. 07.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
31. péntek	7:00	19:00
01. szombat	8:00	20:15
02. vasárnap	8:00	19:00
03. hétfő	7:00	19:00
04. kedd	7:00	19:00
05. szerda	7:00	19:00
06. csütörtök	7:00	19:00
07. péntek	7:00	19:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
31. péntek	20:14	01. szombat	21:34
07. péntek	20:20	08. szombat	21:41

POÉN SAROK

Két öregasszony eteti a galambokat. Az egyik megszólal:

- Te, ezek a galambok olyanok, mint a politikusok.
- Miért?
- Hát, amíg lent vannak a földön, addig a kezünk-ből esznek, de ahogy felkerülnek, csak szarnak a fejünkre!

A 613 PARANCSOLAT

V.

Pészách áldozat levágása

„És őrizzék azt (a bárányt) a hónap tizennegyedik napjáig, és akkor vágja le Izrael egész gyülekezete az esti szürkület idején”
(2Mózes 12:6)

Endler Tamás úr tartott jahrzeit-ot nagymamája után.

ÓMERSZÁMLÁLÁS 38. NAPJA

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt június 05.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla